

Sygn. akt II Ca 1935/14

POSTANOWIENIE

Dnia 15 stycznia 2015 roku

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział II Cywilny - Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Łoboz

Sędziowie: SO Katarzyna Serafin-Tabor (sprawozdawca)

SO Beata Tabaka

Protokolant sądowy: Izabela Ślęzak

po rozpoznaniu w dniu 15 stycznia 2015 roku w Krakowie

na rozprawie

sprawy z wniosku M. K.

przy uczestnictwie W. K., N. K. i A. K. (1)

o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku

na skutek apelacji uczestniczek

od postanowienia Sądu Rejonowego w Olkuszu

z dnia 26 maja 2014 roku, sygnatura akt I Ns 327/12

postanawia:

1. zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie I nadając mu następujące brzmienie:

„I. zmienić postanowienie Sądu Rejonowego w Olkuszu z dnia 31 stycznia 2008 roku sygnatura akt I Ns 828/07 w ten sposób, iż stwierdzić, że spadek po A. K. (2) synu Z. W. i H. zmarłym dnia (...) roku w B. ostatnio stale zamieszkałym w B. na podstawie ustawy nabyli: żona A. K. (1) z domu G. oraz dzieci M. K., W. K. i N. K. – po 1/4 części każdy;”;

2. odrzucić apelację w pozostałej części;

3. stwierdzić, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania odwoławczego związane ze swoim udziałem w sprawie.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy w Olkuszu zmienił postanowienie tamt. Sądu z dnia 31 stycznia 2008 r. sygn. akt I Ns 828/07 w ten sposób, iż stwierdził, że spadek po A. K. (2), synu Z. i H., zmarłym w dniu (...) w B., ostatnio stale zamieszkałym w B., na podstawie ustawy nabyły dzieci: W. K., N. K. i M. K. – po 1/3 części każdy (pkt. I) oraz orzekł o kosztach postępowania (pkt. II i III).

W uzasadnieniu Sąd Rejonowy wskazał, że w sprawie o sygn. I Ns 828/07, w której nie brał udziału syn spadkodawcy, wnioskodawca M. K., stwierdzono, że spadek po A. K. (2) nabyły na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia (...) r. po połowie jego dzieci, W. K. i N. K., z dobrodziejstwem inwentarza. Sąd Rejonowy ustalił, że spadkodawca był

dwukrotnie żonaty: pierwszy raz z matką wnioskodawcy, a małżeństwo zostało rozwiązane przez rozwód w 1990 r., drugi raz z uczestniczką A. K. (1). W oparciu o opinię biegłych ustalił, że testament z dnia(...) r. nie został sporządzony przez spadkodawcę.

W konsekwencji Sąd pierwszej instancji – na podstawie art. 679 § 1 k.p.c. – dokonał zmiany pierwotnego postanowienia, wskazując przy tym, że w sposób oczywiście błędny, ustalając krąg spadkobierców ustawowych, pominął żonę spadkodawcy, uczestniczkę A. K. (1).

Powyższe postanowienie zaskarżyły uczestniczki w części – w zakresie pkt. I, zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego art. 931 § 1 k.c. poprzez stwierdzenie dziedziczenia ustawowego z pominięciem żony spadkodawcy, a ponadto art. 1015 § 2 i art. 1016 k.c. poprzez pominięcie stwierdzenia nabycia spadku z dobrodziejstwem inwentarza z uwagi na fakt, iż W. K. i N. K. są małoletnie.

Powołując się na powyższe zarzuty skarżące wniosły o zmianę zaskarżonego postanowienia w pkt. I w sposób wskazany powyżej.

Sąd Okręgowy, zważył co następuje.

Apelacja uczestniczek była oczywiście zasadna w części dotyczącej pierwszego z podniesionych zarzutów.

Stosownie bowiem do treści art. 931 § 1 k.c., w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych. Jednakże część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku. Pominięcie zatem żony spadkodawcy, uczestniczki A. K. (1), przy określaniu kręgu spadkobierców ustawowych po A. K. (2) było oczywiście błędne, zostało zresztą dostrzeżone przez Sąd Rejonowy na etapie sporządzania uzasadnienia. Wobec tego – stosownie do treści art. 386 § 1 k.p.c. – Sąd Odwoławczy dokonał zmiany zaskarżonego orzeczenia poprzez stwierdzenie, że do kręgu spadkodawców należy także żona spadkodawcy. Powyższa zmiana skutkowała też zmianą udziału w majątku spadkowym pozostałych uczestników.

Jeśli zaś idzie o drugi z zarzutów podniesionych przez skarżące należy uznać, że apelacja w tej części nie była dopuszczalna. Przede wszystkim należy zauważyć, że analiza treści zarzutu wskazuje, iż skarżące w istocie zarzucają naruszenie przepisu § 145 ust. 2 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2014 r. poz. 259 ze zm.), który stanowi, że w przypadku nabycia spadku z dobrodziejstwem inwentarza, należy to zaznaczyć w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku. Sąd Rejonowy bowiem orzekając w sprawie nie tyle pominął treść wskazanych przepisów prawa materialnego (art. 1015 § 2 i art. 1016 k.c.), co w ogóle nie orzekł w przedmiocie sposobu nabycia spadku. Trudno przecież uznać, że brak rozstrzygnięcia o sposobie nabycia spadku automatycznie przesądza, iż nabycie spadku nie nastąpiło z dobrodziejstwem inwentarza. Odwołując się do stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w uchwale z dnia 13 października 2010 r., III CZP 64/2010, OSNC 2011/3 poz. 26, należy stwierdzić, że zagadnienie sposobu przyjęcia spadku przez spadkobierców nie ma żadnego znaczenia dla samego stwierdzenia nabycia spadku i określenia zakresu dziedziczenia przez poszczególnych spadkobierców. Nie stanowi ono także kwestii prejudycjalnej. Takiemu stanowisku nie stoi na przeszkodzie treść przytoczonego wyżej § 145 ust. 2 Regulaminu, który obowiązuje sąd do umieszczenia wzmianki o nabyciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Należy mieć na uwadze, że Regulamin jest aktem wykonawczym, wydanym przez Ministra Sprawiedliwości na podstawie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 41 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2001 r. Nr 98 poz. 1070 ze zm.). Treść tej delegacji nie uprawnia w żadnym razie Ministra Sprawiedliwości do formułowania w regulaminie sądowym norm o charakterze procesowym, tzn. odnoszących się do sposobu dokonywania czynności procesowych, w szczególności czynności sądowych. Jest to zrozumiałe, skoro przepisy prawa procesowego powinny być zawarte w ustawie, jako akcie regulującym prawa i obowiązki stron postępowania oraz kompetencję organów procesowych. Regulamin dotyczy więc kwestii porządkowych, w szczególności nie wyznacza zakresu kognicji sądu w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku, który jest wyznaczony odpowiednimi przepisami kodeksowymi (w szczególności art. 677 k.p.c.) i charakterem prawnym postępowania o stwierdzenie nabycia spadku. Sens § 145 ust. 2 Regulaminu polega więc na tym, że jakkolwiek na sąd nie nakłada się obowiązku badania, czy doszło do nabycia spadku z dobrodziejstwem inwentarza, niemniej jednak – jeśli sąd poczyni takie spostrzeżenie niejako przy

okazji głównego nurtu postępowania (np. w razie powzięcia wiadomości z oświadczeń uczestników o braku zdolności do czynności prawnych wszystkich bądź niektórych spadkobierców) – to dokonuje odpowiedniego zaznaczenia w postanowieniu. Nawet jednak w razie poczynienia takiego zaznaczenia, wzmianka ta nie przesądza definitywnie kwestii odpowiedzialności spadkobiercy z tytułu długu spadkowego, a kwestia ta może podlegać dalszemu badaniu np. w procesie z powództwa wytoczonego przez wierzyciela spadkowego z tytułu odpowiedzialności spadkobiercy za długi spadkowe. Powyższe oznacza, że w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku sąd nie ma obowiązku wyjaśniania sposobu przyjęcia spadku, choć często – respektując wskazówkę przewidzianą w przepisie § 145 ust. 2 Regulaminu – ustalenia takiego sąd dokonuje. Jak wskazał Sąd Najwyższy w powołanej wyżej uchwale, „nie sposób jednak „zaznaczenia”, że doszło do nabycia spadku z dobrodziejstwem inwentarza traktować jako rozstrzygnięcia sądu co do istoty tego zagadnienia. Jak bowiem wyjaśniono, w toku postępowania o stwierdzenie nabycia spadku sąd nie powinien rozstrzygać kwestii sposobu nabycia spadku, skoro leży to poza jego kognicją. Niewątpliwie brak owego zaznaczenia może być uznany za naruszenie przepisu § 145 ust. 2 regulaminu sądowego. Naruszenie to jednak nie stanowi uchybienia procesowego i powinno być ocenione jedynie w sensie techniczno-organizacyjnym związanym z redakcją sentencji postanowienia. W razie zaś zaniechania dokonania w postanowieniu wzmianki o nabyciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza, apelacja w tym zakresie nie jest dopuszczalna ze względu na brak substratu zaskarżenia”.

W konsekwencji Sąd Odwoławczy odrzucił apelację uczestniczek w części, w jakiej kwestionowały one brak zaznaczenia w postanowieniu sposobu nabycia spadku.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13§ 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.